

кафе наведе до кого е, датумот и се наоѓа писмото.

Исто така на стр. 137—142 цитира писма, повици, прогласи, протести и слично од македонските батаљони и Македонци-раководители во врска со ставот на ЕАМ-ЕЛАС спрема Македонците, дава податоци за учеството на Македонците во ЕЛАС и жртвите во антифашистичката борба (стр. 145), без да наведе библиографски податоци.

Третиот дел на книгата (Во виорот на граѓанската војна 1945—1949) започнува со теророт на десницата против припадниците на отпорот, а особено против Македонците. Задржувајќи се на некои раководители и офицери на КПГ и ЕЛАС кои не се согласија со договорот на Варкиза, го спомнува и Јанис Пецопулос, претставувајќи го како член на ЦК на КПГ (стр. 150), а познато е дека тој во 1924 година е исклучен од ЦК. Во продолжение наведува дека Арис Велухјотис загина на 25 јуни 1945 година (стр. 151), што не е точно. Арис загина на 17 јуни 1945 г.

Авторот, со цел да ја прикаже трагичната положба на Македонците по Варкиза (стр. 155—172), теророт го разгледува по околии. Не располагајќи со доволна документација, изнесените податоци за теророт се далеку од да го прикажат тоа што навистина го претрпеа Македонците во тој период. Во таков случај подобро ќе беше ако авторот дадеше приближното сумарен преглед за теророт за цела Ег. Македонија. Исто така требаше да го прикаже и отпорот што се водеше против теророт.

Зборувајќи за политиката на КПГ по Варкиза (стр. 153), Андоновски вели дека владата и реакцијата, чувствувајќи се доволно јаки, го обезглавија работничкото движење. Оваа констатација не одговара на положбата во тој период. Реакцијата, и покрај репресалиите, не само што не успеа да го

обезглави движењето, туку обратно. Ако постоеше ориентација и јасен став од КПГ за вооружена борба, во 1945 и 1946 година партиските организации беа способни да исфрлат повеќе илјади партизани во планините. Колебливиот став на КПГ и овозможил на владата да го обезглави движењето дури во 1947 година.

Наведувајќи податоци за теророт во Костурско, ги споменува с. Инои — на македонски Цакони — (стр. 161), с. Полипотамос и с. Брест (162). Овде секоако се работи за некоја збрка. Селото Инои е Ошени, а не Цакони (Цакони е чисто македонско село и исецло беше на страната на НОБ). С. Полипотамос е с. Нерет кое се наоѓа во непосредна близина на градот Лерин, а с. Брест во Костурско не постои. Претпоставуваме дека с. Полипотамос се однесува на с. Четирок, а с. Брест на с. Брештеник

Во врска со загинувањето на членоФ на Главното раководство на Нова Атанас Коровешов, авторот наведува два датума: на стр. 164 тврди дека 85, гина на 25 август 1945, а на стр. 1 на 2 септември 1945 година.

На стр. 200—201 авторот заклучува дека НОФ беше тотално потчинен и ликвидиран од КПГ без да изнесе податоци за отпорот на Македонците против таквата политика на КПГ. Авторот исто така избегнал да изнесе уште една вистина за Егејска Македонија, т.е. да се осврне на појавата и дејноста на КОЕМ (Комунистичка организација на Егејска Македонија) во 1949 година, целите на нејзиното формирање, смислата на резолуцијата донесена од неа која беше насочена против НР Македонија и др.

На крајот, можеме да констатираме дека трудот на Христо Андоновски, и покрај наведените и други недостатоци, претставува прилог за проучување на историјата на македонскиот народ од овој дел на Македонија. Р. К.

Боев Диме, ДОБРИ ДАСКАЛОВ — ТИКВЕШКИ ВОЈВОДА, Народна б-ка „Феткан“, Кавадарци 1969, стр. 124

Самиот наслов на книгата ни зборува дека е таа посветена на познатиот револуционер, организатор и долгогодишен војвода од Тиквешкијата — Добри Даскалов.

Книгата технички е доста убаво опремена и илустрирана со четиринасет фотографии на Даскалов, на познати борци револуционери, — на градот Кавадарци, како и на деле-

гатите кои присуствувале на оснивачкиот конгрес на Народната федеративна партија.

Како мото на книгата Боев ги зема зборовите на Добри Даскалов: „Судбината на родната земја од поодамна е горчлива и трагична, а животот на народот преполн со печолни патила и страдања, но никогаш како сега. Излез од ова ние наоѓаме во непомирлива борба; борба со еднаква жестина како против султанскиот тирански режим така и против врховизмот, што, вооружен со бајонети од Фердинанд Кобуршки, со сите сили се бори за да ја приграби нашата родна земја и да го замени досегашното турско ropство“ — и зборовите искажани од познатиот илинденец и војвода од Крушево Коста Дабижа.

При составувањето на оваа книга авторот се служи со позната литература како што е: „Илинденска спопеја“ од А. Динев, „Македонија“ од Д. Влахов, потоа спомениците на Сава Михајлов и Јане Сандански, како и со податоци добиени од семејството Даскалови од Кавадарци. Во уводниот дел Боев, зборувајќи за револуционерниот лик на Даскалов пишува: „Смислата на својот живот тој ја најде во борбата за национална и социјална слобода на својот народ и уште од најраната младост тргна и заврши по патот на револуционерна борба, пат славен, но и трнлив“(11).

Пред да почне со опишувањето на животниот пат на Даскалов, авторот дава опис на неговиот роден град Кавадарци. По краткиот опис на сегашниот изглед на градот авторот го опишува Кавадарци од XIX век.

До 19 в. земјоделството било речиси единствена стопанска гранка.

Тиквешијата во ова време била позната по производство на грозје, памук, ориз, афион и сусам. Приноситите од овие производи не само што ги задоволувале потребите на тиквешкото население, туку голем дел од нив се извозувале.

Во почетокот на 19 в. во Кавадарци почнало да се развива занаетчиството и трговијата, при што се создала млада граѓанска класа која набрзо станала носител на национално-ослободителното движење.

Потоа Боев преминува на опишување на биографијата на Даскалов. Давајќи кратки податоци за семејството на Добри, авторот истакнува дека неговата фамилија била „...видна, родољубива и, за свое време, образована и културна...“ (30). Добри е роден во Кавадарци 1884 г. Откако завршува основно училиште во својот роден град, тој заминува во Солун каде учи гимназија. Од Солун оди во Самоков каде што го продолжува своето школување во Железарското училиште, каде станува член на Тајниот револуционерен кружок, основан од Гоце Делчев. Во месец април 1901 стапува во четата на Сандански, а покасно во четата на Х. Чернопеев. Четувајќи во четите на овие познати револуционери, Добри стекнал големо организационо искуство.

Понатаму авторот го опишува создавањето и ширењето на ВМРО во Тиквешијата. Темелите на Организацијата во овој град ги удрил Даме Груев во 1894 г.

Авторот кратко се задржува на дејноста на тиквешките војводи Крсто Бугаријата и Петар Јуруков, на аферата во Тиквешијата од 1901 г., како и на доаѓањето на Гоце Делчев во Кавадарци во септември 1901 г.

Кон средината на 1902 г. Добри се враќа во Кавадарци каде што живее и работи илегално. „На Добри му е доверена важна задача — организационо-политичка, подготвување на народот во Тиквешијата за револуционерна борба, за востание“. (49). Неговата работа во Кавадарци, за извесно време е прекината поради тоа што тој е затворен од страна на турските власти. Од затвор, каде поминува повеќе од половина година, пуштен е во првите месеци на 1903 г. После излегувањето од затвор, испратен е во Бугарија заедно со Милан поп Михајлов да набави оружје, муниција и друг материјал. По враќањето од оваа неуспешна мисија, Добри се приклучува кон четата на Петар Јуруков која активно учествувала во Илинденското востание.

Во понатамошното излагање авторот ја изнесува дејноста на Добри по востанието: „Секогаш е по важни задачи: организира собири, го подигнува моралот и вербата во крајна победа, го зајакнува раководството на Организацијата, набавува оружје и дава инструкции за набавка на истото“. (59). Учесник е на подвижниот конгрес во Битолскиот округ кој се одржува во месец мај 1904 г. По едно поголемо судрување со турскиот аскер четата на војводата Петар Јуруков се разделува на два дела. На чело на едниот дел војвода станува Даскалов, а на другиот Пешо Самарџиев.

Како делегат од Тиквешијата зема активно учество на Солунскиот конгрес. „На овој конгрес на големиот тиквешки револуционер, кој активно учествува во работата, му е оддадено уште едно признание — избран е за член на Окружниот комитет. И уште едно големо при-

знание — на конгресот е избран за делегат на Солунскиот округ за претстојниот општ конгрес на ВМРО.“ (61).

Во понатамошното свое излагање Боев ги опишува борбите што Добри ги води со турската војска кај с. Ресава, недалеку од Кавадарци во месец јуни 1905 г. и кај месноста „Трник“ — Мрежичко, еден месец покасно.

Понатаму Боев посебно место одделува на работата на Рилскиот конгрес каде зема активно учество и Даскалов.

Приличен простор во оваа книга авторот одделува на обидите што ги правеле врховистите со цел да загосподарат со Тиквешијата, како и на борбите што против врховистичките чети ги водат Добри Даскалов и Пешо Самарџиев. Според авторот „...групирањето на врховистите има за цел да ги уништи четите на Организацијата, а пред сè да ги ликвидираат повидните раководители и војводи и да фрлат врховистички отров во Тиквешијата“ (83). Прв на ударот на врховистите се наоѓа познатиот тиквешки војвода Пешо Самарџиев. „Ним многу им значело убивањето на Пешо, бидејќи го сметале за иницијатор за борбата на Организацијата против нив.“ (83). Авторот кратко го изнесува животниот пат на Самарџиев, а потоа преминува на опишување на неговата смрт — според кажувањето на четникот Илија Боцев.

Понатаму авторот кратко се задржува на борбите што Добри ги води со својата чета со турските војски кај с. Грбавец и месноста „Омот“.

Посебно внимание во книгата се обрнува на Младотурското движе-

ње. Опишана е положбата во Турција во почетокот на 20 в. Под притисок на младотурците султанот е принуден да се согласи со прогласување на уставен и парламентарен режим. Вооружените чети заедно со своите војводи слегуваат во градовите. И Добри со својата чета се враќа во Кавадарци.

Авторот се задржува и на создавањето на НФП. Дадени се имињата на делегатите кои присуствувале на нејзиниот оснивачки конгрес меѓу кои се наоѓа и Добри.

Потоа авторот го опишува создавањето на Сојузот на бугарските клубови.

На крајот од овој труд Боев ја изнесува активноста на Добри после Младотурската револуција подвлекувајќи дека „тој развива активна политичка активност пред сè во за-

познавање на населението со целите, задачите, програмата и методите на дејствување на ФНП.“ (115).

Неговата активност им сметала на врховистите и тие преземаат чекори за негово ликвидирање. Убиен е на подмолен начин во Кавадарци од страна на неговиот бивш четник Крсто Ристо Кимов кој бил заврбуван од страна на врховистите.

Книгата на Диме Боев претставува романсирана биографија на познатиот револуционер Добри Даскалов. Опишувајќи го животниот пат на Даскалов, авторот ги изнесува поважните настани кои се случиле во тоа време. На некои места се изнесени настаните популарно. Сепак обидот на Боев заслужува пофалба, бидејќи преку него поцелосно се запознаваме со личноста на Даскалов. **М. Ман.**

**Петар Томац, КОСОВСКА БИТКА, Војноиздавачки завод,
Београд 1968, стр. 247**

Косовската битка уште одамна е ставена во редот на најпознатите настани од српската средновековна историја. Таа отсекогаш го привлекувала и сè уште го привлекува вниманието и на научниците и на книжевниците. Објавувањето на најновата книга на П. Томац покажува дека интересот за овој историски настан не престанува.

Книгата е поделена на предговор, единаесет глави, епилог, извори и литература со кои се служел авторот и регистер на личните имиња.

Во првата глава (13—42) авторот му ги презентира на читателот изворите со кои се служел при изработувањето на своето дело. Сите извори, што се однесуваат на Ко-

совската битка, авторот ги поделил, т.е. ги класифицирал според нивното потекло. Така најнапред ги изнесува домашните извори, кои се и најбројни, потоа турските, византиските и на крајот сите останати извори. Освен презентирањето авторот критички се осврнува и на некои од нив.

Втората глава (42—50) се однесува на експанзијата на Србите и Турците во XIII и XIV век. И едните и другите се шират на сметка на слабата Византија. Едните продираат од југоисток, а другите од северозапад, а на крајот во една меѓусебна битка да го решат прашањето за превласт на Балканот.

Третата глава (51—70) е посветена на военото уредување на Србија,